

Bibliotekarstudentens nettleksikon om litteratur og medier

Av Helge Ridderstrøm (førsteamanuensis ved OsloMet – storbyuniversitetet)

Sist oppdatert 20.01.25

Om leksikonet: https://www.litteraturogmedieleksikon.no/gallery/om_leksikonet.pdf

Antihelt

En person (i et litterært verk, en film, et dataspill eller lignende) som er en slags helt, men som ikke har de vanlige helte-egenskapene – altså ikke er vakker, sterk, attraktiv for det motsatte kjønn, edel og god, fri og uredd. Han eller hun er et “negativt forbilde”. Antihelten er gjerne egosentrisk og har andre moralske holdninger enn flertallet i samfunnet.

Antihelter er mer realistiske enn “gudelignende” og triumferende helter med kun gode egenskaper. Antihelter er komplekse personer og har svakheter og mangler slik vanlige folk har. Fordi de er sammensatte og har både gode og dårlige sider, er de lettere å identifisere seg med enn idealskikkelser. Bruken av antihelter i fortellinger kan derfor oppfattes som en slags “demokratisering”. Det er en form for grå “hverdagsheroisme” som gjør gjenkjennelse enklere enn med “rene helter”.

“An Archetypal Character who is almost as common in modern fiction as the Ideal Hero, an anti-hero is a character who lacks a handful of the traditional attributes of a hero but is ultimately heroic. They may be bewildered, ineffectual, deluded, or merely apathetic. More often an anti-hero is just an amoral misfit. [...] There are just as many variations on Anti-Heroes as there are normal heroes. Some common attributes are: rarely speaking, being a loner, either extreme celibacy or extreme promiscuity, parental issues, occasional Past Experience Nightmares and flashbacks relating to a Dark and Troubled Past that can take many forms depending on the Anti-Hero in question [...] Other characters may try to impress upon them the value of more traditional heroic values through The Power of Friendship, but these lessons tend to bounce more often than stick. What amoral antiheroes learn, if they learn anything at all over the course of the story, is that an existence devoid of absolute values offers a lot of isolation. Which may be to their liking. Don't You Dare Pity Me! is common, and gratitude may be repulsed with Think Nothing of It (just to get them to leave them alone). [...] As the struggling, imperfect protagonist begins to gain more respect and sympathy than the impressive-but-impossible-to-relate-to invincible superhero, “anti”-heroes have come to be admired as a perfectly valid type of hero in their own right. [...] they tend towards the morally grey zone.” (<https://tvtropes.org/pmwiki/pmwiki.php/Main/AntiHero>; lesedato 17.01.25)

Hans eller hennes liv ses i et ironisk lys, f.eks. på grunn av spriket mellom intellektuell evne og evnen til å takle hverdagslige gjøremål. Antihelten kan f.eks. være både lynende intelligent og ubehøvlet overfor de som ikke er like intelligente, eller både en god far og lojal kollega, men samtidig en uhelbredelig hypokonder. Antihelten kan være svært sky overfor det annet kjønn, stadig komme ut for latterlige uhell eller være ganske ondskapsfull. Det er ofte mye rot i hans/hennes privatliv. En antihelt er ikke sjelden på kant med loven, men framstilles likevel som god på bunnen. Antihelten har ofte “indre demoner”, og noen har en sterk døds- eller undergangsdrift i seg.

“An anti-hero is a flawed hero, and therefore, much more interesting than the more traditional heroes. They can be working on the side of good, but with a tragic flaw, or a horrible past, or for reasons that are selfish and not entirely “pure”. They can also be working for the side of evil, but with hidden noble intentions, or other underlying complexities. These darker heroes can be jerks, pathetic, hard, jaded, or mean. However, all anti-heroes must have enough heroic qualities, intentions, or strength (physical, including attractiveness, or mental) to somehow gain the sympathy of the audience.” (<http://www.urbandictionary.com/define.php?term=Anti-Hero>; lesedato 27.08.15)

“Det moderne massesamfunn har likvidert den klassiske helt; dennes etterkommere spiller helter.” (Kohtes 1994 s. 75)

Den kanadiske litteraturforskeren Northrop Frye kalte bruk av en antihelt for “den ironiske modus” fordi “helten står lavere end forfatter og læser” (gjengitt fra Hansen 2002). Den tyske litteraturforskeren Hans Robert Jauss kalte forholdet mellom antihelten og leseren/seeren for “ironisk identifikasjon”.

“Though they may sound similar, the definition of antihero is very different from the definition of antagonist. The antagonist is always a character who has opposing goals from the protagonist. Even if the antagonist is not a bad character in and of themselves, he or she will put up obstacles that the protagonist must overcome. The antagonist, in fact, may be a heroic character such as a police officer who opposes the actions of the protagonist. An antihero, on the other hand, is always the protagonist in the story. Even if the audience does not agree with her or her actions, the audience is supposed to understand the antihero’s motivations and sympathize with this character. [...] Jay Gatsby [i amerikaneren F. S. Fitzgeralds roman *The Great Gatsby*, 1925] is one of the most famous examples of antihero in literature. He wants to see himself as a hero, and early on in his life he renames himself Gatsby rather than his given name, Gatz. As the narrator Nick Carraway indicates above, Gatsby did not connect himself to his unsuccessful parents. He is a character who dreams of rising above his station due to greed. Even though he does many unsavory things in F. Scott Fitzgerald’s novel, the audience continues to have sympathy for Gatsby because through it all he tries so hard to have everyone like him.” (<http://www.literarydevices.com/antihero/>; lesedato 31.03.16)

“En anti-helt, per definisjon, er en sentral karakter som mangler konvensjonelle heroiske egenskaper. [...] nesten mer i tråd med skurker. Egenskaper som forbannelse, umoral, opprør og uærlighet signalerer at forfatteren ikke har til hensikt å la publikum beundre hovedpersonen. [...] I litteraturen er Jay Gatsby, fra F. Scott Fitzgeralds eponymiske roman, en ung mann som vokste opp i fattigdom. Selv om leserne ser ham som innflytelsesrik, mystisk og rik, avsløres det at han oppnådde denne prestisjen gjennom ulovlige midler: organisert kriminalitet, distribusjon av alkohol under forbud og handel med stjalne varer. Gatsby er ikke en beundringsverdig person, men hans kamp for å gjenvinne fortiden er overbevisende og dypt menneskelig.” (Aaron Sherman m.fl. i <https://www.storyboardthat.com/no/articles/e/hero-vs-antihelt>; lesedato 17.01.25)

Den spanske forfatteren Miguel de Cervantes' adelsmann Don Quijote (i romanen med samme navn fra begynnelsen av 1600-tallet) kan oppfattes som en antihelt. Han har både gode og latterlige egenskaper, er både klok og dum, både menneskekjærlig og hovmodig. Et eksempel på en kvinnelig antihelt (antiheltinne) fra 1800-tallet er hovedpersonen i den engelske forfatteren William Makepeace Thackerays roman *Vanity Fair* (1848), den egenrådige og kyniske Becky Sharp. Becky er overfladisk og hul, og utvikler seg til det verre i store deler av romanen. Hun er en kynisk klatrer på samfunnsstigen i Regency-perioden i engelsk historie (romanhandlingen foregår på begynnelsen av 1800-tallet), hun er en eventyrer, drømmer og lykkejeger. Hun er villig til å bryte mange moralske lover og forpliktelse for å bli rik og beundret.

Den franske 1800-tallsforfatteren Gustave Flauberts romanprotagonister er antihelter, og de er både kvinner og menn. Hos de Flaubert og hans landsmann Guy de Maupassant blir heltene til antihelter (Tadié 1994 s. 14).

Den franske forfatteren Joris-Karl Huysmans' *Mot strømmen* (1884) har den sykelige dandyen Jean Des Esseintes som hovedperson. Han isolerer seg stadig mer fra det han oppfatter som et motbydelig samfunn. “Des Esseintes, Huysmans's anti-hero of *A Rebours*, is perhaps the ultimate expression of this ‘reversal of the flow’”, dvs. av de naturlige livskreftene (Fletcher 1980 s. 58).

Mange av Knut Hamsuns litterære hovedpersoner er antihelter, fra *Sult* til *Ringens sluttet*. Svært mange modernistiske romaner har antihelter som hovedpersoner. Et kjent litterært eksempel på en antihelt er Meursault, hovedpersonen i Albert Camus' roman *Den fremmede* (1942). Den amerikanske forfatteren Saul Bellows typiske antihelt i hans bøker “keeps on trying to find a foothold during his wandering in our tottering world” og “can never relinquish his faith that the value of life depends on its dignity, not its success” (Bellow gjengitt fra Ro 1997 s. 271).

I krimlitteratur “the detectives themselves became increasingly unreliable, questionable, and flawed throughout twentieth-century fiction” (Ian Christie and

Annie van den Oever i <https://www.jstor.org/stable/pdf/j.ctv5rf6vf.8.pdf>; lesedato 29.09.21).

Den amerikanske krimforfatteren Mickey Spillanes detektiv Mike Hammer har blitt beskrevet som et monster som opptrer som en helt (Symons 1972 s. 201). Svært mange etterforskere i krimlitteraturen fra 1980-tallet og utover er antihelter. Etterforsker Jack Frost, hovedpersonen i den engelske forfatteren Rodney David Wingfields krimbøker, er også en antihelt. Han har et miserabelt privatliv, er i stand til å stjele småting fra kollegene sine på politistasjonen og slår vitser om de alvorligste ting. "Detective Inspector Jack Frost, Denton Division, is not beloved by his superiors. In fact, he's something of a pain in the brass: unkempt and unruly, with a taste for crude humor and a tendency to cut corners. They'd like nothing better than to bounce him from the department. The only problem is, Frost's the one D.I. who, by hook or by crook, always seems to find a way to get the job done. [...] Frost comes across as an anti hero, described as useless but cracks the cases and gets no credit." (http://www.goodreads.com/book/show/1111500.Hard_Frost; lesedato 19.09.16) Etterforsker Andy Dalziel i britten Reginald Hills krimromaner er svært overvektig, banner mye og kan være uberegnelig og skremmende. Dalziel "kommer fra arbeiderklassen, men han er mye smartere og mer dannet enn han gir inntrykk av. Hvis han er sammen med en hertug, oppfører han seg som en gategutt. Hvis han er sammen med gategutter, oppfører han seg som en hertug." (Hill i *Dagbladet* 15. februar 2008 s. 46)

Krimetterforskeren kan ha et alkoholproblem, ha et voksent barn som er narkoman, irriterende ekskoner osv. "Jeg orket ikke enda en litt fordrukken og lett rufsete fyr som ikke får det helt til med damene, men har et hjerte av gull, godt gjemt et sted." (Knut Faldbakken i *Dagbladet* 12. oktober 2008 s. 43 om å skrive krimbøker) "Antihelten har ingen spesielt framhevede fysiske egenskaper. Han er kort og godt et vanlig menneske. Han kan gjerne slite litt med alkohol, tar ikke så godt vare på kroppen sin, har gjerne problemer med partneren sin, er utro, får juling av skurkene og går som regel på et eller flere nederlag på jobb eller privat i løpet av boka. Sjefen legger ofte press på vår stakkars helt, noe som gjør livet surt for han/henne. Heldigvis har vår antihelt en god dose sjarm, han er sta og har en tro på rettferdigheten. Disse egenskapene veier opp mange av hans dårligere egenskaper, og det ordner seg som regel til slutt. Et eksempel på en antihelt er Cato Isaksen av Unni Lindell." (<http://www.flekkefjord.vgs.no/bibliotek/litteraere-sjangerkjennetegn/kriminalliteratur/>; lesedato 21.09.16) Knut Lindhs krimroman *Når den døde våkner* (2009) har en hovedperson som er en tydelig antihelt: "Politiførstebetjent Ulf Larsen settes på saken. Han er nylig enkemann, og alenefar til en krevende tenåringsdatter. Det betyr at han har den traurige hverdagen krimhelter synes å skulle ha." (*Dagbladet* 9. november 2009 s. 44)

I krimforfatteren Kjell Ola Dahls *Dødens investeringer* (1993) "er politimannen blitt antihelt: Han er en flintskallet kriminalbetjent på 57 år, enkemann med porselenstenner, 1,64 høy (så hvis man vil være pirket, kan man jo spørre om

hvordan han i sin tid kom inn på politiskolen).” (Willy Dahl i *Aftenposten* 27. august 1993 s. 15)

Krimforfatter Jo Nesbøs etterforsker Harry Hole “har lett for å komme på kant med sine kollegaer, han følger sine egne, ofte ureglementerte metoder, og han er i perioder totalt alkoholisert. Men kombinasjonen av teft og hardt arbeid og mistro til det meste og de fleste gjør ham til en ypperlig politimann, som til og med i skumle og voldelige affærer i en ukjent verden, til slutt klarer å løse en komplisert sak. At ofrene underveis kan bli mange og komme etterforskeren litt for tett inn på livet, gjør ikke tilværelsen lettere for Harry Hole.” (*Krimmagasinet* 2016 s. 21) Den svenske krimforfatteren Leif G.W. Perssons krim-etterforsker Evert Bäckström er “en politimann som både er totalt sexistisk, rasistisk, homofob, og fordomsfull på absolutt alle plan – og får leseren til å elske ham med et grøss” (*Dagbladet* 17. september 2016 s. 47).

“Behovet for en karakterbrist hos helten er en av krimsjangerens konstanter. Ingen vil lese om den pliktoppfyllende streitingen som følger alle reglene, fyller ut alle skjemaene til punkt og prikke og løser mordgåten ved å la seg inspirere av den nye politisjefens moderne ledelsesfilosofi. Nei, vi ønsker oss en etterforsker som spiller morderen. Et utskudd, gjerne med en mørk hemmelighet, en som kanskje ikke følger reglene, men som gjennom sin maniske energi får jobben gjort.” (Mímir Kristjánsson i *Klassekampens* bokmagasin 7. mars 2015 s. 16)

Hovedpersonen i amerikaneren J. D. Salingers roman *The Catcher in the Rye* (1951) er den 16 år gamle Holden Caulfield. “Holden Caulfield is much more than a teenage rebel. His frank admissions of deceptions, imperfections, and contradictions reveal a bemused individual who is hankering after childhood innocence, suffering grief, and growing painfully aware of the contradictions of adult life. He is a compelling antihero – an ambivalent, vulnerable figure – who can be sensitive and witty as well as immature and vulgar. Caulfield’s casual disregard for honesty and disdain for societal norms are mitigated by a genuine confessional impulse and surprising tolerance for some of the diverse characters he encounters throughout the course of the novel.” (Canton, Cleary m.fl. 2016 s. 256)

Lesere ble på 1990-tallet “akklimalisert til den oppgitte, biske, selvkritiske, fornærmede og handlingslammede hovedpersonen. Han er overalt. Det har vært påpekt at helten i en Don DeLillo-roman kan bruke en hel dag på bare kildesortering av søppel. Men det er jo nærmest for et skikkelig dagsverk å regne. Hos Kjell Askildsen kan hovedpersonen komme seg gjennom hele teksten uten å gjøre annet enn å tenne sigaretter. *Professor Andersens natt* [1996] av Dag Solstad følger professoren gjennom flere uker uten at han får gjort den ene tingen hele boken åpner med at han skal til å gjøre, i dette tilfellet å ringe politiet og anmelde et drap. Det er lenge siden Sam Spade tok saken. Spade lusker som nevnt fortsatt rundt og heter Aron Ask og Varg Veum. Disse heltene er blitt kalt antihelter. Men det er nok å ta i for hardt. I realiteten er de helter så gode som noen. I tillegg til mer

pussige karakteristika som to navn med samme forbokstav har de gjerne egenskaper som omfatter ridderlighet, stil, ro, balanse, intelligens. Dette er ikke anti-helteaktig på noen måte. [...] Det finnes ikke lenger menn i skjønnlitteraturen. Det finnes kanskje ikke engang gutter, men utelukkende forvokste spebarn, sønner av store mødre, brødre av smartere søstre.” (Lasse Midttun i <http://www.kulturkanalen.no/mb/980828.mbbok2.htm>; lesedato 27.02.99)

“Henover tre år i midten af 1960’erne skete der noget nyt i westerngenren. En italiensk instruktør blev verdenskendt, en italiensk komponist skabte film-musikalske evergreens, og en forholdsvis ukendt amerikansk skuespiller med navnet Clint Eastwood, fik sit gennembrud som den ponchoklædte “Man With No Name”. Med sin Dollar-trilogi skød Sergio Leone hul i den amerikanske filmgenre par excellence [...] I *For a Few Dollars More* er det ikke helten, men Colonel Mortimer, spillet af Lee van Cleef, der i filmens slutning rider væk i solnedgangen efter et opgør, hvor hans motiver viser sig noget mere ædle end dem, vores egentlige helt har. Det er hos Leone ikke helt klart, hvem der er de gode og de onde, et forhold der selvfølgelig spilles på i titlen til *The Good, the Bad and the Ugly*. Alle er nogenlunde lige slemme, der er ingen éntydig helteskikkelse. Helten er ikke ubetinget ædel og modig, han kan også være lurvet, kynisk, amoralsk og med en blakket fortid. [...] Leone præsenterer på den måde en ny heltetype, en tavs og barsk antihelt med en vis portion ironisk distance. Den stærke, stille type var set i westerns før, men med Leones helt bliver den gådefulde type introduceret. Ud over at man altså ikke helt ved, hvor man har ham, er han også blevet en form for frelserfigur, der skal lide, inden han ‘genopstår’, hvilket legitimerer den efterfølgende hævn. [...] Med skindvest, poncho og daggamle skægstubbe fremstår Clinten langt fra de tidligere mere velsoignerede westernhelte. Han er lidt lurvet og meget rå, et passende look til den nye antihelt.” (Dorthe Bendtsen i <http://netudgaven.dk/2015/02/spaghettiwesterns-da-sergio-leone-revolutionerede-western-genren-sammen-med-en-hoej-ukendt-skuespiller-iklaedt-poncho-og-tilsat-cerut/>; lesedato 20.09.16)

“Den moderne filmhelt er blød. Han tvivler. Han ser indad. Han går i terapi. I den moderne verden er refleksion en nødvendighed og tvivl er et grundvilkår – selv for en filmhelt. [...] Sean Connerys James Bond gik ikke i terapi. Dirty Harry var ikke eksistentielt usikker. Men det er de moderne helte. Karakterer som Nolans Batman, Neo i *The Matrix* og Jason Bourne er fulde af tvivl og refleksion” (Christian Bennike i <http://atlasmag.dk/kultur/film-og-tv/selvudvikling-heltetyper>; lesedato 08.05.17).

“How to Create an Antihero That Readers Love [...] If you dare to write about less-than-charming characters, you don’t need to always redeem them with an ending in which they see the error of their ways, mend their faults and allow their flinty hearts to be transformed into a choir loft of goodness. You see, Hollywood movies have greatly influenced audience expectations to such a degree that bad people are expected to become good, endings are expected to be tidy and hopeful, and

outcomes are expected to be laced with sunshine. Fiction can, and should, mimic life, with all its messes and discomfort and disquiet. Fiction should also prove just how complicated and troubled many people are. [...] The antihero is a kind of protagonist – meaning he’s the focus character in the story – who has aspects of the morality we’ve traditionally come to associate with antagonists, which is where the term antihero comes from. An antihero is a protagonist who is as flawed or more flawed than most characters; he is someone who disturbs the reader with his weaknesses yet is sympathetically portrayed, and who magnifies the frailties of humanity.” (Jessica Page Morrell og Brian Klems i <http://www.writersdigest.com/online-editor/how-to-create-an-antihero-that-readers-love>; lesedato 05.09.16)

Amerikaneren Steven Bochco er av en skaperne av både krimserien *Columbo* (1968-2003), med antihelten Columbo i hovedrollen, og TV-serien *NYPD Blue* (1993-2005) med den plagete, alkoholisererte politietterforskeren Andy Sipowicz. “Sipowicz was the main character and the only regular cast member to appear in every episode of the series. Sipowicz is described as “a drunken, racist goon with a heart of gold.” [...] For 12 years, Andy was married to Katie Sipowicz and had a son, Andy Sipowicz Jr., but by 1993, Andy was estranged by Katie & Andy Jr. due to Andy’s alcohol problem. After being shot 6 times during an ambush by a mobster named Alphonse Giardella and nearly killed, Andy stopped drinking, focused on his job, and reconciled with his son.” (https://nypdblue.fandom.com/wiki/Andy_Sipowicz; lesedato 29.04.20)

Hovedpersonen i den amerikanske TV-serien *Mad Men* (2007-), reklamemannen Don Draper, regnes som en antihelt. Han er fascinerende av mange grunner. Han har stjålet en annen manns navn, er en kvinnejeger, en svært dyktig reklamemann, vakker, elegant, slu, utro osv.

I TV-serien *Sopranos* (1999-2007) er mafiabossen Tony Soprano i New Jersey i en så depressiv tilstand at han begynner å gå til psykolog. Serien er sentrert om Tony, hans familie og hans problemer, som framstilles slik at han blir relativt sympatisk. Tilsvarende blir hovedpersonen Gregory House i TV-serien *House M.D.* (2004-12), som er en vrang, misantropisk lege, en antihelt som kan få forståelse og sympati fra seerne (Alexis Pichard i <https://journals.openedition.org/tvseries/1574>; lesedato 26.03.20).

“Perhaps the best-known antihero of our time is Tony Soprano of the television series “The Sopranos.” If the character is a woman, perhaps her slip is showing and her lipstick is smeared, she sleeps with men she doesn’t know well, or she cannot fit into traditional women’s roles. [...] An antihero can also play the part of an outsider or loner. This kind of antihero often possesses fragile self-esteem, has often failed at love and/or is estranged from people from his past. The reader loves these characters because they are realistic and relatable – just like people in the reader’s life, they’re imperfect and roiling with contradictions. Antiheroes can be rebels in search of freedom or justice, and they’re usually willing to take the law

into their own hands. They often occupy a gray area between good guy and bad guy [...] Antiheroes can be obnoxious, pitiful or charming, but they are always failed heroes or deeply flawed. Often riddled with paradoxical traits and qualities, they resemble real people more than any other type of fictional characters do, and they are increasingly popular these days in fiction, film and television.” (Jessica Page Morrell og Brian Klems i <http://www.writersdigest.com/online-editor/how-to-create-an-antihero-that-readers-love>; lesedato 05.09.16)

“One of the most important qualities to remember is that antiheroes rarely, if ever, reflect society’s higher values – or what we like to think of as our society’s values; their thinking and values are often antithetical to those of the norm. For example, the sort of traits valued by most members of society – such as honesty, strength, integrity and compassion – will not always be exhibited by an antihero in a story. Or, he might have a character arc where he grudgingly adopts some of these traits. Traditional depictions of main players were of good guys with traits that we all wanted to emulate. Antiheroes turn that assumption upside down. Here is the trick to creating antiheroes: They always possess an underlying pathos. Most characters come with flaws, neuroses and “issues.” But with an antihero, these problems are more noticeable and troublesome, and they sometimes get in the way of forming intimate attachments. There is always something that is screwing up the antihero’s plan, and that something is usually from his past. A story with an antihero in a starring role might depict how a person cannot easily escape from the past, particularly deep losses.” (Jessica Page Morrell og Brian Klems i <http://www.writersdigest.com/online-editor/how-to-create-an-antihero-that-readers-love>; lesedato 02.09.16)

“It takes a fine hand to draw an antihero because this character requires a great deal of nuance to arouse complicated reactions in the reader. [...] An antihero is not simply a rebel who cannot follow the rules. The reasons for why he acts as he does, along with his self-concept, are important to the story. Another trick to creating a complicated antihero is to shape his less-than-moral traits and acts into a profound statement about humanity. As you create antihero characters, consider that they:

- Are not role models, although sometimes we secretly would like to behave as they do
- Are sometimes unglamorous and unattractive in character as well as in appearance
- Can be motivated by self-interest and self-preservation, but, there is usually a line antiheroes won’t cross, which sets them apart from villains
- Often have motives that are complicated and range from revenge to honor
- When forced to choose between right and wrong, will sometimes choose wrong because it’s easier
- Can play both sides with good guys and bad guys, profiting from both
- Can sometimes be coerced to help underdogs, children or weaker characters, and sometimes even do so voluntarily

- Can sometimes embody unattractive traits and behaviors, such as sexist and racist attitudes, and violent reactions when wronged
- Can show little or no remorse for bad behaviors
- Are usually a mess of contradictions.

While antiheroes are necessarily complex, beware of making them too angst-ridden or too wacky to be understood or sympathetic. Unlike most villains, antiheroes can have a character arc in which they are redeemed or transformed by the end of the story; in fact, they can become heroic. The most important thing to remember when crafting an antihero as your main character is that he is the antithesis of the ultra-competent hero.” (Jessica Page Morrell og Brian Klems i <http://www.writersdigest.com/online-editor/how-to-create-an-antihero-that-readers-love>; lesedato 15.09.16)

Hvor mye svakhet skal til før personen ikke lenger er antihelt, men skurk? Når mister vi sympatien for personen og føler direkte antipati? Den britiske krimforfatteren Robert Wilsons etterforsker og kidnappingsforhandler Charles Boxer er “et menneske som tøyer de moralske grensene for hvordan han bør opptre. Når han gjør det, kommer også leseren under press. Han eller hun må ta stilling til om Boxer handler riktig eller galt.” (*Dagbladet* 15. mars 2012 s. 69)

“Den kvindelige antihelt er en ny litterær kvindetype i nyere dansk litteratur. Hun adskiller sig fra chicklit og femi-krimi ved at være manipulerende og egoistisk. [...] I nyere dansk litteratur kan tendensen til en ny kvindetype ses. Denne kvindetype lader stå til i forhold til problemerne i sit liv og virker umiddelbart egoistisk. Derfor ønsker kvindelige læsere formentlig ikke at være som denne kvindetype, og hun kan derfor ses som en kvindelig antihelt. [...] Er hun en reaktion på nogle andre kvindebilleder som ses i litteraturen så som de nævnte: chicklit og femi-krimi som måske fængede men ikke forekommer lige så identificerbare for den kvindelige læser? Er den kvindelige antihelt en reaktion på tidens kvindeideal? Den gængse opfattelse er, at ligestillingen i Danmark er på plads, og den fremstillede idealkvinde er i høj grad kvinden med succes, som klarer arbejdet, børn og kærlighedslivet med overskud og et smil på læben (Bach, 2002: 141). Dette ideal adskiller sig i høj grad fra de antihelte, der er at finde i mange nyere danske skønlitterære værker. Måske er den kvindelige antihelt et mere realistisk bud på, hvordan kvinden er, end det idealiserede billede man ser i chicklit og femi-krimi? [...] På baggrund af en karakteranalyse af Mette Mæt i *En dråbe i havet* (Hammann, 2008), Fanny i *Skjul* (Gejl, 2008) og Susan i *ABC* (Jessen, 2005), vil de tre kvinders fællestræk blive fremhævet for at danne kriterier for en eventuel kvindelig antihelt.” (Christina Aagren Nielsen, Julie Winckler m.fl. i <http://rudar.ruc.dk:8080/bitstream/1800/7131/1/Den%20Kvindelige%20Antihelt.PDF>; lesedato 04.05.16)

“Den kvindelige antihelt kan ses som en reaktion på chicklit og femi-krimi grundet netop de to foregående typers manglende identificerbarhed. Med chicklit og femi-krimien følger en række krævende idealer, eftersom disse kvinder fremstilles

ud fra et overvejende positivt billede. Kvinden har i en årrække længtes efter disse urealistiske idealer, men muligvis er behovet opstået for en ny vinkel på, hvad det vil sige at være en senmoderne kvinde. Et nyere bud på definitionen af kvinden kunne være: "Kvinder er mennesker i bevægelse, som fungerer i en given tids sociale kontekster, men hverken den genetiske særart, den sociale verden eller samtidens karakteristika træder frem som entydige, objektive størrelser." (Schwartz, 2006: 27). Det ses derved, at kvinden er et væsen i samspil med sine omgivelser, men også i bevægelse, og ikke blot en entydig skabning, der på retfærdig vis kan generaliseres for alle tider. Chicklit og femi-krimi repræsenterer idealer og problematiserer ikke senmodernitetens individualisering, hvilket antiheltinden gør. Det ses bl.a. ved oplevelsen af at de tre udvalgte litterære kvinder også beskrives i situationer, hvor de står alene og udenfor fællesskabet. Antiheltinden kan derfor ses som et forsøg på selvindsigt til forandring. Et forsøg på at sætte problemer under debat. En hård og utiltalende fremstilling af kvinder kan nemt skabe reaktioner: "Det giver stof til eftertanke, når det tilsyneladende er ens egne kønsfæller, der har den ringeste tro på kvinders styrke." (Olsen, 2003: 96). Trækkes dette synspunkt over på Den kvindelige antihelt, så kan der argumenteres for, hvorvidt den genre er et forsøg på at problematisere det idealiserede kvindesyn. Det opleves, at kvinder holder sig selv nede og ikke klarer både at få karrieren og familielivet til at spille sammen i lige høj grad grundet, at de har urealistisk høje ambitioner for dem selv, særligt på hjemmefronten." (Christina Aagren Nielsen, Julie Winckler m.fl. i <http://rudar.ruc.dk:8080/bitstream/1800/7131/1/Den%20Kvindelige%20Antihelt.PDF>; lesedato 19.05.16)

"Familiehelten blir fanget i en situasjon der ekstreme omstendigheter tvinger ham eller henne til å mobilisere en hittil ukjent side ved seg selv. Dette er helten som kjemper for seg og sine. Nødtvang [sic] er selve nøkkelbegrepet for denne heltetypen. Men familiehelten er i økende grad blitt marginalisert til fordel for outsiderhelten, som ikke har noen familie. Eller knapt noen sosiale bånd overhodet. Og selv familiehelten kan problematiseres. En interessant variant presenteres i [filmen] "A History of Violence" (2005). Familiemannen og kaféieren Tom Stall tvinges til å gripe inn under et brutalt ran mot kaféen sin. Dette skaffer ham øyeblikkelig heltestatus. Men årsaken til at Stall var i stand til å ta knekken på de to ranerne, finner vi i fortiden hans. Han var en voldelig forbryter, for han brøt med miljøet og skapte seg en ny identitet. [...] Det eksisterer altså en gråson mellom familiehelten og outsiderhelten. Tom Stall er original på den måten at de fleste andre beveger seg fra familierollen til outsiderrollen. Noen ganger er bruddet bakt inn i heltens bakgrunnshistorie. Forvandlingen til Paul Kershay i "Death Wish"-serien (1974-94) er en direkte konsekvens av at han mister familien sin. Kershay er helten som hevner. Han opererer utenfor loven og er rotløs. Uansett hvor han drar, får han ikke fred. Dette gjør Kershay til en moderne versjon av en figur som har eksistert side om side med familiehelten: Den fremmede." (Kjetil Johansen *Aftenposten Innsikt* januar 2012 s. 80)

“En helt kan ikke være lettskremt eller handlingslammet. Men dersom helten skal kunne hankses med farlige situasjoner, forutsetter det – logisk sett – en viss erfaring med den slags. Og en ditto stålsatt mentalitet. Betraktet gjennom psykologiserende briller er det ikke noe stort sprang fra det å ha erfaring med livsfarlige situasjoner til å være traumatisert av denne erfaringen. Dermed skimtes konturene av et individ som er alt annet enn velfungerende og harmonisk. Ja, heltene er handlekraftige i konfliktsituasjoner, men de sliter også med vonde minner, latent aggresjon, alkoholisme osv. De fungerer dårlig sosialt. Det er avslørende at selv den høyst urealistiske superhelt-sjangeren har tatt til seg disse rollemodellene. For superheltene er det viktig ikke å bli for super. Mer enn noen andre helter trenger de å utstyres med svakheter, skavanker og traumer for å føles relevante for publikum. Derfor har både superhelter og pop-psykologiserte “realistiske” helter utviklet mørke sider, som gjør dem ensomme og isolerte. Outsiderhelten bør absolutt ikke misunnes for sin sosiale posisjon eller sitt psykiske helbred. Men hele poenget her er at heltens traumer er grunnlaget for heltens evner. Han er blitt herdet, noe som gjør ham i stand til å mestre helterollen. Helten er skapt av prøvelser. Han har gjennomgått en lutring. Helten er fremdeles et ekstraordinært individ, men i våre dager er det en status som kommer med en pris. Prisen de betaler er å stå utenfor.” (Kjetil Johansen *Aftenposten Innsikt* januar 2012 s. 80)

“The muddled distinctions between hero, anti-hero, and villain continue to endow American commercial television programs with a complicated test of viewer efficacy. In the case of [den amerikanske TV-serien] *The Sopranos*, Tony Soprano begins as an anti-hero and ends specifically as a villain. [...] the audience learns that Tony has been utilizing Dr. Melfi for his own ends, which completely reconstructs the viewer’s perception of the show’s carefully calculated patient/doctor relationship. Dr. Melfi finally discerns that Tony has used their sessions to essentially improve his psychopathic behavior (“The Second Coming” 6.19). The various experiments that Tony conducted, as a result of their conversations, were merely demonstrative of a psychopath synthesizing human behaviors. Most importantly, Dr. Melfi mentions that observing Tony provides a “vicarious thrill” (6.19), curiously similar to the viewer’s experience. In *The Sopranos*, the paradigm shift finally places Tony in the role of the absolute villain and the remainder of the season (only two episodes) quickly instills all the necessary moralist punishments while refusing to provide adequate consequences. [...] John Fiske’s *Power Plays Power Works* (1993) evaluates masculine power in three forms: “the power to influence others more than being influenced by them; the power to be independent and self-sufficient; and the power to achieve visible goals and to receive public recognition of that achievement” (27). [...] [en antihelt kan være] bereft of each of these characteristics” (Brandon Taylor i http://offscreen.com/view/breaking_bad; lesedato 23.06.17).

“Har du problemer med å se deg selv om en som for eksempel bryter inn i en slåsskamp, så fortvil ikke. I flere populære tv-serier er antihelten den nye helten.

Ta for eksempel “Homeland”, der CIA-agenten Carrie ofte holder på å bukke under for sin egen skjørhet og den bipolare lidelsen hun sliter med. Vi har også den kreftsyke kjemilæreren Walter White i “Breaking Bad”, som framstiller metamfetamin og selger det for å forsørge familien. Sarah Lund i “Forbrytelsen” er en annen antihelt, som i aller høyeste grad er modig, men samtidig reservert og usikker. Og så er det Piper Chapman i “Orange Is The New Black”, som sitter i fengsel for å ha smuglet narkotika. Likevel heier vi på henne og har sympati for henne.” (Lea Holtze i *Henne* 8. august 2016 s. 207)

Litteraturliste (for hele leksikonet): <https://www.litteraturogmedieleksikon.no/gallery/litteraturliste.pdf>

Alle artiklene i leksikonet er tilgjengelig på <https://www.litteraturogmedieleksikon.no>